

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/167680,Ekspertyza-Oblawa-Augustowska.html>
22.03.2026, 14:40

Ekspertyza. Obława Augustowska

Odcinek cyklu filmowego „Ekspertyza”, zrealizowanego przez kanał TVP Historia we współpracy z IPN i Instytutem Ekspertyz Sądowych w Krakowie. Dokument pt. „Obława Augustowska” został wyprodukowany w 2021 r.

Obława Augustowska to największa powojenna zbrodnia na Polakach dokonana przez Sowietów. Została przeprowadzona siłami 50. armii 3. Frontu Białoruskiego oraz 62. Dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD. W operacji brali również udział funkcjonariusze lokalnych struktur polskiego komunistycznego aparatu bezpieczeństwa i milicji, ich tajni współpracownicy oraz dwie kompanie 1. Praskiego Pułku Piechoty WP. Celem operacji było rozbięcie niepodległościowych oddziałów partyzanckich operujących na pograniczu polsko-litewskim – w Puszczy Augustowskiej i na terenach do niej przyległych.

Między 12 a 19 lipca 1945 r. oddziały sowieckie przeprowadziły szereg lokalnych akcji, podczas których zatrzymywano zarówno ludzi podejrzanych o kontakty z partyzantką niepodległościową, jak również osoby zupełnie przypadkowe, przebywające jedynie poza swoim miejscem zamieszkania.

21 lipca 1945 r. Szef Głównego Zarządu Kontrwywiadu Smiersz Wiktor Abakumow informował ludowego komisarza spraw wewnętrznych Ławrientija Berię, że podczas obławy zatrzymano 7049 osób, z których po przesłuchaniu (tzw. filtracji) 5115 zostało wypuszczonych. Aresztowanych Litwinów przekazano organom NKWD LSRS. Około 600 Polaków nigdy nie wróciło do domów – zostali zamordowani i pochowani w nieznanym miejscu.

Chociaż rozstrzeliwania podczas podobnych operacji czekistowsko-wojskowych były normalną praktyką, to liczba eksterminowanych osób czyni z Obławy Augustowskiej największą masową zbrodnię, popełnioną na cywilach w Europie między zakończeniem II wojny światowej a wojną w byłej Jugosławii w latach 90. ubiegłego wieku.